

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Zsolt Béla

Cím: Ehrlich G. G.

Forrás: Magyar Szó

Bp
(Hely)

1927. 10. 9.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Ehrlich G. G.

Idő

"1927"

Személy

PESTI CSALÁDFA

Írja ZSOLT BÉLA
VII
EHRlich G. G.

Ehrlich G. Gusztáv vagy ahogy kissé gyanús angolsággal a nevéét rövidíten szokták, G. G., önmagában talán nem is illenék a sorozatba, amelynek célja a modern Budapest kialakulásának és jellegzetes életmódjának személyi tényezőit kikutatni. De kétségtelen, hogy ez az eszes és mozgékony morva eredetű agastyán beleszólt néhányszor Budapest sorsának változáiba. Lévéen a város legnagyobb kerületének hosszú időközön át kizárólagos közéleti alkusza, engedelményese a városháza és az országos politika börzén. G. G.-t a főváros társadalmi életének legkezdetlegesebb fejlődési korszakában, a törzsrendszer idején emelte főnökévé az Erzsébetváros népe, amely a helvenes évek pesti népvándorlásának korszakában az ország, sőt a monarchia legkülönbözőbb tájairól verődött össze, magával hozván nemcsak a magyar, de a német nyelv legkülönbözőbb dialektusait is. Ez a nyelvzavar azóta az egymást követő generációkon keresztül magyar és pesti idiomává lisztult, ám G. G. mindmáig megőrizte a történelmi idők kezdetleges, de a pesti nyelvtörténet szempontjából bizonyára tanulságos keverék-szókinccsel. Ehrlich G. Gusztáv dia-

lektikája, hogy úgy mondjuk, szimultán: egy időben és egy mondatban rendszerint a Duna-medence minden nyelvét felhasználja, amikor várospolitikai vagy nagypolitikai tanításaival híveit közéleti munkára nevei. A német, a szláv, a szarogon és a magyar teszik e gazdag nyelvkészség alapelemeit — sajátos, egyéni és erzsébetvárosi eszperantó G. G. nyelve, amelyen keresztül csodálatosképpen legjobban a mindenkori kormányokkal érteti meg magát.

Ehrlich G. Gusztáv, aki a város politikai életében körülbelül azt a szerepet tölti be, mint a nyelvészetileg vele kongeniális Feld Zsigmond a város színvételének fejlődéstörténetében, annak ellenére, hogy a kormányok szinte kivétel nélkül értékelik a szervező és felvilágosító tevékenységet, amellyel a Rákóczi út és a Király ucca között évtizedek óta bekapcsolta a közéleti munkába, önmagában talán nem tartozik a pesti családfe első garnitúrájába. De nem lenne teljes ez a pesti arcképcsarnok, ha hiányoznék belőle a törzsfőnök torzborz portréja, aki törzssasztalfőnökből lett második honalapító, megalapítván a kerületi kört, a kerületi polgár második otthonát. Általában, a törzsfőnök a nagy

alapítások korának hősza, a szövetkezeti alapításoké és más effajta alapításoké, amelyeket a korabeli nyelven a „gründolás“ gyűjtőfogalmával fejeztek ki a legpregnansabban. S ha már a nyelvészetnél tartunk, lehetetlen mellőznünk a „gründolás“ szó etimológizálását. A gründolás szó gyöke a Grund, az üres telek, amelynek benépesítési politikáját, sőt taktikáját hasonlóképpen a törzsfőnökök providencialitása szabta meg. Nekik köszönhető a többek között az a városépítészeti kuriózum, amely a Pesten járó idegennek először ötlük a szemébe, hogy az Andrássy út érthetetlenül ferde vonalban halad a Váci körút felé és nem éri el a Dunát, amelyre különben is negyvenöt fokos szögben hajlanék, ha elérné. Mindenütt másutt természetesen lenne, hogy az Andrássy út merőlegesen szaladjon a Dunáig — ám Pesten ez a pompás díszucca nekifarol egy sárga egyemeletes háznak, hirtelen zsákuccaszerűen megszakad, látszólag minden ok nélkül. De mindennek van oka, *Alles hat sein Grund gehabt* — mindenkinek megvolt a maga telke. A kerületi törzsfőnökök respektálták és respektáltatták az okosságukat ezt a félreérthetetlenül világos elvét. Akik tehát a város külsejére is ily örökérvényűen rányomták a bélyegüket, feltétlenül jogot formálhatnak arra, hogy legjellegzetesebb képviselőjük helyet foglaljon a pesti családi felvételek albumában.

Hogy miképpen lett Ehrlich G. Gusztáv az Erzsébetváros szívéhez, főként

pedig észéhez vezető kulcs, hogy hol kezdődött G. G. szinte abszolutisztikus törzsfőnöki hatalma, mindezt pragmatikus adatokkal nehéz volna illusztrálni. Kétségtelen, hogy hamar fölismerte a közéleti szereplés praktikus értékét és tisztában volt azzal, hogy a közéleti népszerűsége Pesten, de főként az Erzsébetvárosban csak az biztosíthatja számára, ha minél szélesebb rétegeket von be a közszereplés praktikus eredményeinek élvezetébe. A kerületi törzs tehát haszonrészesévé váll G. G. sáfárkodásának, egyéni és közös érdekei osztozkodtak a zsákmanyban, amit a törzsfőnök agilitása, ravasz diplomáciája és erőszakos sága megszerzett. Ehrlich G. Gusztáv, amikor megkezdte művét, előbb a családokat szervezte be törzsébe. Az apák megszerzte céljai számára a közös, reális, sőt rentabilis célok feltárásával, az anyákat pedig azzal, hogy számontartotta a kerület népmozgalmi eseményeit és mindenütt, ahol fiú született, keresztapaként jelentkezett. Egész erzsébetvárosi generációk nőttek fel ilyenképpen G. G. keresztfiaiként akiket apáiktól örökölt fanalizmusuk mellett ez a félig-meddig fana izmus azonban nem csupán abból rokoni kötelék is hozzáfűzött. Az apák láplálkozott, hogy Ehrlich G. Gusztáv a városházán sok mindent el tudott intézni a kerület közérdeke és a kerület polgárainak magánérdekei szerint. Kétségtelen, hogy G. G. esszéességével, gyors és eredményes tájékozódási képességével automatikusan került vezéri pozícióba a oDhány ucca környékén. Ez a vezérség vagy törzsfőnökség azonban sem külső, sem belső karakterében nem volt rokon

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Hely
Idő
Személy
Helyszám

város régi fényéből. Kifelé még állja a kontraktust, de a pártban feléleszti a régi, Vázsonyi előtti realpolitika kultúráját. És ez nem is megy olyan nehezen, mert előkelő tekintélyeket vonulathat fel, akik bizonyítják, hogy az Erzsébetváros politikájának józanabbnak kell lenni a Terézvárosénál. A Terézváros csak hadakozzék, de az Erzsébetváros alkalmazkodjék a termékeny esőket hozó szelek irányához.

budai vagy józsefvárosi patricius-törzsekök jellegével. Közelebb esett a darabbisághoz, mint a pártelnökséghez. Volt idő, amikor az Erzsébetváros emberei nemcsak üzleti, de családi bonyodalmaik elintézését is Ehrlich G. Guszláv kezébe tették le. Háza nyitva állt a törzs apraja-nagyja előtt és amikor az Erzsébetvárosi Kör megalakult, esténként széles karéjban ültek köré a hívek és ő úgy magyarázta el nekik a városi szabályrendelet verseit, mint a rabbi a tanítványainak a szent könyveket. Holott az a legcsodálatosabb, hogy G. G., aki máig sem beszél és olvassa simán a magyar nyelvet, hogy igazodott el a bonyolult strófák között és főképpen, hogy tanult meg olyan folyékonyan olvasni — a sorok között.

Ez a rejtélyes tulajdonsága ragadja magával azokat is, akik egy tekintetben előnyben vannak G. G.-vel szemben: folyékonyan beszélnek magyarul. De senki Budapesten nem beszélte olyan folyékonyan a nyelvet, amely gazdagabb lenne varázsigékben, szézámokban. Ezek a varázsigék sok zárt párnás ajtó előtt gördítették el a sziklát, hozzáférhetővé téve a hivatali helyiségeket a kerület közérdekeinek és a kerületi polgárság magánérdekeinek, amelyek közvetve szintén a közérdekkel azonosak, mert hiszen egy városnak közérdeke, hogy polgárainak magánérdekei minél inkább kielégíttessenek.

G. G. okossága csakugyan a csodarábbiával határos. Am egy tekintetben határozott katolikus: ő is abból indul ki, hogy minden hatalom Istentől való. Az isteni eredetű hatalomnak szinte vallásos

születteivel szubordinálja magát és nemcsak saját magát, hanem a törzset is, amelynek lelkiismeretével és meggyőződésével valamikor oly korlátlanul rendelkezett. Mint nyáját a pásztor, úgy terelte be G. G. az Erzsébetváros népét a hatalom aklaiba és csakugyan hosszú időn keresztül a nyáj megelégedetten bégetett, mert G. G. mindig szerzett számára legelőt. De akadtak a megifjuló Pest új hősei között, akik egy modern nagyváros polgárait megalázzónak érezték a korlátlan nyájösztönt, sőt magának az egyelőre békésen bégető nyájnak az ügyét sem látták biztosítottnak a kerületi főpásztorok kezében. Ekkor indult meg a küzdelem G. G. ellen is és a harcot bizonyos Vázsonyi Vilmos vezette ellene s a törzsfőnök-lársai ellen.

Az új várospolitikusok megüzenték a háborút a közgyűlési oligarchák, a virilisták és a kupaktanács szövetségének és ezt a hadüzenetet az új emberek hosszú, szívós, de végeredményben győzelmes csatája követte. G. G., aki a tanács és a kormány mamelukjainak élén harcolt a városházán a régi pozíciókért, évről-évre veszített jelentőségéből és hatalmából. Am az Erzsébetváros még tartott mellette, bár már kezdték befészkelni magukat az ellenséges formációk, az egyelőre még kávéházi különszobákban táborozó demokrata körök, ahova este néha azok is beszimatoltak, akik délben még a G. G. klubjában költözték el a feketét. Hiába hirdetett G. G. keresztesháborút Vázsonyi Vilmos ellen, aki vele ellentétben, a legékesszólóbb magyarok közé tartozott, viszont suttogni

egyváltában nem volt hajlandó azokon a helyeken, ahol G. G. ságását is megértették: már az Erzsébetváros is kezdte magát emancipálni az észszerű, de túlságosan primitív politikai elv alól, amely a meggyőződést jelentő szavazatokért a gyakorlati kompenzációkat tartja egyedül természetesnek. Az Erzsébetvárosba is besüvit Vázsonyi Vilmos politikai idealizmusának fiatalos vihára. Már itt is akadnak, akik nem csinálnak azonnal lebonvolítható csereüzletet a meggyőződésükből, hanem felsápnak az új tőbörzóra, amely a jövőt ostromolja meg a szabad, modern, szép, gazdag polgári Budapest gondolatával.

G. G., aki politikai hatalmának saját készítésű kályháinak végtelen sorával állított folyton égő emléket a város legkülönbözőbb középületeiben, a forradalmak után, a kurzus első idejében kénytelen feladni a hatalomhoz való viszonyát szabályozó jelégjét. A kurzus kormányainak nem kellett G. G. pártfogása és G. G. maga sem volt hajlandó támogatni a zsidóverő, Pest-dúló, új realációkat kiépítő, outsiders üzleteit tápláló rendszert. Ekkor történik meg a csoda: rövid ideig egy táborban gyülekezett Vázsonyi Vilmostal. Ezt a szövetséget a kurzus legvéresebb emléke pecsételte meg: az ő klubjában robbant fel az Erzsébetvárosi bomba. A vérfoltokat azóta eltüntette a gondos klubgazda — és nem telt el egy év, amikor már a szövetség pecsétjei is erősen lazulni kezdtek. G. G. megérezte, hogy az új rendszer visszahozhat valamit az Erzsébet

G. G. és társai buktatták meg Bárczy Istvánt a polgármesterválasztáson. Am G. G.-ről kiderült, hogy most is providenciális volt: előre tudta, hogy végül minden rendbejön és így egyesülni fog Bárczy Istvánnal az egységspárti eszme közösségében.

Egyet meg kell állapítani G. G.-ről: az Erzsébetvárosiakhoz majdnem olyan hűséges volt, mint a kormányokhoz. Egy ízben bankot alapított, a bank tönkrement és ő a saját vagyonát áldozta fel, hogy a kisemberek visszakapják a betétjüket. Ilyen esetekben rendkívül korrekt G. G. és ez a korrektség az oka, hogy az Erzsébetváros régi generációi máig kitarítottak mellette.

Ereje, befolyása azonban ma már csupán azon alapul, hogy ügyesen tudja kis frakcióját egyensúlyi nyomatóként felhasználni a nagy erők mérkőzésében. A nyolcvanas öreg úr szívóssága ma is imponáló, am kétségtelenül időszerűtlen jelenség a világnézetek és osztályérdekek irányában felsorakozó városházi pártok között a maga kerületi bölcsességével és diplomáciájával. Mindenesetre történelmi érdekességű példány: az utolsó törzsfőnök, aki a nagy pártvezérek között időnkint célszerűen értékesíti mohikánjainak szavazatát. Figurának mulatóságos, nem ellenszenves, de kártékonyasága ma is kétségbevonhatatlan. Mert annyi befolyása még ma is van, hogy némely jobboldali politikusok csak az ő kegyelméből juthassanak a városházán és a parlamentben mandátumhoz, amellyel a keresztény nemzeti irányzat erősödésének ügyét támogathatják.